

DUGOGODIŠNJI PROČELNIK ŠIBENSKOGA KONZERVATORSKOG ODJELA MR. SC. JOSIP ČUZELA REAGIRA NA NOVO RJEŠENJE OBNOVE DVOSTRUKOG BEDEMA U DOCU

NE SMIJU SE PONOVI TI GRIJESI OBNOVE TVRĐAVE SV. MIHOVILA

PIŠE MARIJA LONČAR

Šibenski dvostruki bedem i novo idejno rješenje za njegovo uređenje i revitalizaciju koje je Grad Šibenik naručio od šibenskog arhitekta s milanskom adresom Davora Popovića, prekidajući tako višegodišnju suradnju s akademikom i arhitektom Nikolom Bašićem, ne prestaje izazivati reakcije. Nakon što je aktualna gradska vlast odbacila Bašićevu ideju urbanog elevatora i žičara koje bi povezivale sve šibenske tvrđave, zamišljenu, elaboriranu i više puta javno prezentiranu kao sustav alternativnog javnog gradskog prometa pod nazivom "Šibenska okomica", o čemu je sam Bašić nedavno otvoreno progovorio u velikom intervjuu za Šibenski list, ne krijući razočaranje i ogorčenost cijelim postupkom i načinom na koji je izbačen iz "igre", sada se javio i konzervator te povjesničar umjetnosti u mirovini mr. sc. Josip Čuzela.

Knjiga o tvrđavama

Čuzela je bio dugogodišnji ravnatelj Konzervatorskog odjela u Šibeniku i magistrirao je upravo na šibenskim tvrđavama o čemu je napisao i knjigu. Popovićevo rješenje prema kojem dvostruki bedem ne povezuje samo Tvrđavu sv. Mihovila s obalom nego otvara horizontalne

OZBILJNE
PRIMJEDBE

Nedopustivo je probijanje vrata i gradnja terase na dvostrukom bedemu. Prema onome što predlaže Popović dvostruki se zidovi ne mogu doživjeti kao jedinstvena cjelina s prirodnom konfiguracijom terena, bedemi su skraćeni na polovicu...

veze s okolnim ulicama stvarajući i nove trgovce, Čuzela smatra neprikladnom prezentacijom dvostrukog bedema te je, kaže, važno ukazati na to upravo zato što je predstavljeno rješenje tek u početnoj, niskoj fazi izrade pa je "ispravak" još moguć, ukoliko za to, dodaje, bude političke volje prije svega.

Dvostruki bedem, naglašava Čuzela, nedjeljiv je dio Tvrđave sv. Mihovila. No, ono što im se predloženim Popovićevim rješenjem sprema, ponovit će na neki način sve sporne točke obnove tvrđave i izgradnje ljetne pozornice na njoj koja je, reći će Čuzela sama po sebi reprezentativna, ali je pojela samu tvrđavu i nepovratno je devastirala, kao što se to dogodilo i probijanjem vrata u njezinim bedemima koja tu nikada nisu postajala. O svemu tomu Čuzela je više puta javno istupao dok su trajali radovi na obnovi Sv. Mihovila, ne ustručavajući se takav zahvat na spomeničkoj

Na Tvrđavi sv. Mihovila napravili smo nepopravljivu grešku jer nismo obnavljali spomenik nego gradili reprezentativnu pozornicu i dodatne sadržaje u utrobi tvrđave

NIKŠA STIPANIĆEVIC/ROPIX

Josip Čuzela,
ispred Dvojnog
bedema u Docu

MIRSA STIPANIĆ/CIROPIX

Šibenski konzervatori bedem istraživali još 90-ih

Čuzela podsjeća da su šibenski konzervatori, još 1991. godine, dok je bio na čelu Konzervatorskog odjela, čistili dvostruke bedeme od povijesnih naslaga te su to prilikom obavljena i zaštitna istraživanja koja su otkrila popločenje kod gotičkih vrata na jugu bedema. Daljnim, istražnim radovima došlo se do pločnika i izvorne donje kote gotičkih vrata. Ti su podaci, smatra, očito promakli autorima znanstvenog rada Dvostruki bedem u Šibeniku – funkcija, valorizacija i prezentacija koji je objavljen 2019. godine u godišnjaku Hrvatskog restauratorskog zavoda, časopisu Portal, koji su naišli na tu popločanu površinu tvrdeći da je prvi put otkrivena. Devedesetih su šibenski konzervatori prostor bedema očistili od svakojakog smeća i građevinskog materijala koji se tu godinama gomilao, a valja podsjetiti, napominje Čuzela kako se dvostruki bedem sve do tada koristio čak i za uzgoj domaćih životinja. U to je vrijeme obnovljen i zapadni zid bedema te su s njega ukonjene sve neprimjerene gradnje. Na temelju istražnih radova, arhitektonskog snimka te projekta konzervatora arhitekta Mira Škugora zid je bio i djelomično rekonstruiran te građevinski saniran, kazao je Čuzela.

baštini nazvati kulturocidom. Stoga sličan scenarij i moguće probijanje nekih novih vrata u dvostrukim bedemima smatra neprihvatljivim, a u novom rješenju njihove obnove i revitalizacije vidi i druge problematične točke.

- Prema onome što predlaže Popović dvostruki se zidovi ne mogu doživjeti kao jedinstvena cjelina s prirodnom konfiguracijom terena. Prijedlogom arhitekta Popovića bedemi su skraćeni na polovicu dok se u donjem, najvažnijem dijelu postavlja podnica koja bi poslužila kao terasa. Stoviše, da bi mogao dobiti zadovoljavajući kut za stubište i elevator projektant probija još jedna vrata na završetku „Guberinovog dvorišta“. Nakon što bi ostvario vezu od te točke do gornjih gotičkih vrata s elevatorom i stu-

bištem posjetitelji bi ulazili u prostor koji većim dijelom zauzima stijena. Tek na istočnom dijelu stijene je pristup tvrđavi uskim kamenim stubištem koje bi bilo „usko grlo“ za one koji prilaze ili odlaze s tvrđave. Upravo stijena iza gornjih gotičkih vrata može sugerirati da „cesta spasa“ nije nikada bila u punoj funkciji. Da je ona imala namijenjenu funkciju vjerojatno bi stijena iza gornjih vrata bila isključena, odnosno uklonjena. Sasvim je sigurno da su vojnici mogli koristiti gornje dijelove zapadnog zida radi ophodnje – smatra Čuzela.

Treća opcija

Podsjeća kako je prije Popovića, osim Bašića, rješenje obnove dvostrukog bedema ponudio i šibenski arhitekt Tomislav Krajina. Problem velike

strmine gornjeg dijela bedema svatko od njih rješavao je na svoj način, no u oba prijedloga, smatra Čuzela „dvostruki bedemi su se mogli doživjeti kao cjeloviti“, što u Popovićevu radu nije slučaj.

- U novom rješenju pristupa tvrđavi Davora Popovića, probijanje još jednih vrata u srednjovjekovnom zidu je nedopustivo jer dira u integritet zatečene situacije na bedemima. Gradnjom terase na južnoj strani spomenik je vizualno i doživljajno uništen – kategoričan je Čuzela.

Zbog toga podržava i izjavu pročelnice Konzervatorskog odjela u Šibeniku Angele Bujas o tomu da se spomenik ne smije prilagoditi novom sadržaju već novi sadržaj mora valorizirati spomenička svojstva povijesne arhitekture. No, u praksi nije uvijek tako, podsjeća

Čuzela te napominje kako loša praksa ipak može biti pauka.

- Na Tvrđavi sv. Mihovila napravili smo nepopravljivu grešku jer nismo obnavljali spomenik nego gradili reprezentativnu pozornicu i dodatne sadržaje u utrobi tvrđave. Ne bi trebalo ponoviti grešku i na „dvostrukim bedemima“. Jedan od sudionika ideje gradnje ljetne pozornice i uništavanju fortifikacijskog nasljeđa za projekt dvostrukih bedema Davora Popovića kazao je da je „šibenskiji“. S njim se mogu „složiti“ ako to dovedemo u odnos s izgradnjom ljetne pozornice. Predloženi projekt uređenja „dvostrukih be-

dema“ probija još jedna, nikada postojeća vrata za ulaz u bedem. Projekt ljetne pozornice probio je pet novih ulaza što s karakterom fortifikacije nema nikakve veze. Kao ni izgradnja tunelskog otvora koji iz zapadnog podzida vodi u „unutrašnjost“ tvrđave i asocira na ulaznu cijev u tunelu Mala Kapela – istaknuo je, među ostalim, Čuzela podsjećajući kako su „grijesi“ obnove Sv. Mihovila svojedobno bili i na dnevnom redu Savjeta za spomeničku baštinu Ministarstva kulture. Slični propusti, zaključuje Čuzela, ne bi se smjeli ponoviti i na dvostrukom bedemu.